

דבר העורכת

לקוראים שלום!

בחודש שעבר מלאו 100 שנים לטביעתה של הטיטניק. לרגל המאורע גיליון נושאנצ'יק יספר עליכם על ספור הטיטניק וכן על ספורם של אסונות נוספים, בים ובאוויר.

ספור הטיטניק על בולים מגיברלטר

אז מה בגיליון? אבינועם טלמן מספר על הטיטניק ועל אסונות ימיים נוספים. איציק ברק מספר על אסונות תעופה. בפינה תנ"ך ואמנות מציג משה ביאלי מפגשים מן הסוג האלוהי. ולבסוף, כבכל גיליון, חידון בולאי נושא פרסים.

נתראה בגיליון הבא,
שלכם, שביט

אסונות ימיים אבינועם טלמן

הים ידוע לכולנו כמקום של כיף והנאה, אנחנו נהנים לרחוץ בו, לשחות בו, ורבים מאיתנו אף צוללים אל העולם שמתחת לגלים. אך זהו מקום בוגדני ומסוכן, שגבה את חייהם של רבים באסונות ימיים שונים. מאמר זה מתמקד בהצגת ספורם של אסונות שנגרמו מידי אדם, ולא בעקבות תופעות טבע.

הטיטניק על בולים מקנדה

המפורסמת שבספינות הטבועות היא כמובן ספינת התענוגות טיטאניק, שבזמנו הייתה הגדולה בעולם. בעלי הטיטניק טענו שהיא נבנתה בטכנולוגיה חדישה וכי אינה יכולה לטבוע. ב-10 באפריל 1912 יצאה הספינה בהפלגת בכורה מאנגליה לכיוון ניו יורק, ארצות הברית. היא הכילה רק 20 סירות הצלה, שהספיקו רק למחצית מהנוסעים שכן סירות ההצלה כיערו את פני הספינה, ובנוסף, הספינה הרי לא יכולה לטבוע. הקפטן קיבל התראות על כך שיכולים להיות קרחונים בדרך אבל הוא התעלם מהאזהרות ואף הגביר את המהירות – הוא ביקש להפתיע את העולם הצופה ולהגיע לניו יורק לפני הזמן המתוכנן. הטיטניק טבעה ב-15 באפריל 1912 בעקבות התנגשות עם קרחון. על סיפונה היו באותה עת כ-2500 נוסעים

ואנשי צוות ומתוכם ניצלו כ-700 בני אדם. בעת טביעתה היא נשברה לשני חלקים ושידרה אותות מצוקה. ספינה סמוכה, ה"קליפורניאן", שיכלה לסייע בחילוץ לא שמעה את האותות: המלחים ישנו באותה

העת... סירות ההצלה הראשונות היו חצי מלאות: הן הכילו רק את נוסעי המחלקה הראשונה וכן רק נשים וילדים. מלחי האוניה לא הרשו לגברים להצטרף למרות שבפועל היה מקום, מתוך הרעיון של "נשים וילדים קודם". רק הספינות האחרונות שהתפנו מהספינה הטובעת היו בתפוסה מלאה. בעקבות טביעת הטיטניק שונו חוקי ים רבים בכוונה לדאוג לבטיחות הנוסעים.

ספינה מפורסמת נוספת שטביעתה אף מסתורית עוד יותר היא ספינת התענוגות הבריטית "המלכה אליזבת" אשר אף היא הפליגה בקו שבין אנגליה לניו יורק. הספינה טבעה בנמל הונג קונג בשנת 1972 כתוצאה משריפה בזמן שעברה שיפוצים לצורך הסבתה לאוניברסיטה צפה. חשוב להזכיר כי ספינה זו שימשה להובלת חיילי בנות

הברית בין זירות הקרב השונות במלחמת העולם השנייה ורק לאחר שהסתיימה המלחמה חזרה לייעודה המקורי של ספינת תענוגות.

"המלכה אליזבת 2" - אשר החליפה את הספינה "המלכה אליזבת" עם טביעתה

הספינה "אריזונה" מותקפת על ידי מטוסים יפניים

לא פחות שטבעה העולם השנייה היא למעשה ספינת הדגל ה"ביסמארק". לאחר ספינת הדגל נרדפה הספינה על הבריטי אשר הפליג האטלנטי וזאת מתוך בגרמנים. כעבור מטוסים בריטיים את

מלחמת העולם השנייה סיפקה עבור הימים והאוקיינוסים שלנו מלאי גדול של ספינות טבועות אשר כיום משמשות כאתרי זיכרון לנופלים ולנספים וכן כבית גידול לאלמוגים ודגים. אחת המפורסמות שבספינות הללו היא ספינת המלחמה האמריקאית "אריזונה" אשר הוטבע על ידי מפציצים יפניים בהתקפה על פרל הארבור, הפצצה אשר הייתה בתאריך 7 בדצמבר 1941 והובילה למעשה לכניסתה של ארצות הברית למלחמת העולם השנייה. הספינה הופגזה בעודה עוגנת בנמל ולא הצליחה לעזוב את הנמל לפני טביעתה. כיום אתר טביעת הספינה משמש כיד נצחה ומוזיאון לזכר כל הנופלים בהתקפת הפתע היפנית על פרל הארבור. על סיפון הספינה נהרגו כ-1200 חיילים מתוך כ-1400 חיילים ששירתו על סיפון הספינה.

הטבעת ה"ביסמארק" על בול מפולין

ספינה מפורסמת במהלך מלחמת ספינת המלחמה, של הצי הגרמני, שהשמדה את הבריטית ה"הוד", ידי רוב הצי באוקיינוס

רצון לנקום מספר ימים זיהו

הספינה והפגזו אותה, דבר שגרם להרס מערכת ההגאים כך שהספינה הפכה למטרה נייחת. למחרת מספר ספינות קרב בריטיות השמידו את הספינה בירי טורפדו. לטענת הגרמנים שניצלו מן ההטבעה וההפגזה, לא היו אלו טורפדו שהטביעו את הספינה אלא אנשי הצוות עצמם פוצצו את הספינה מתוך רצון שלא לתת לבריטים את הסיפוק בהטבעת הספינה.

אם נלך אחורה בזמן ונעצר בשנת 1492, נפגוש את ספינת הדגל של קריסטופר קולומבוס, ה"סנטה מריה", שאף היא מצאה עצמה במעמקי הים. הספינה, יחד עם ה"ניניה" וה"פינטה", היוו את הצי של קולומבוס ואיתן הוא גילה את יבשת אמריקה ופתח את הנתיבים הימיים בין אירופה לארצות הברית. ב-25 בדצמבר 1492, יום חג המולד, נטרפה הספינה מול חופי הוואי עקב טעות בניווט של ההגאי. ברגע שהבין כי הספינה אבודה, פקד קולומבוס לפרק אותה ולהציל ממנה כמה שיותר בולי עץ וזאת על מנת לבנות מבני קבע. העץ הספיק לצרך בניית כנסייה אחת. עוגן הספינה מוצג במוזיאון הימי בהוואי. מאז נבנו מספר העתקים של הספינה הן לשם תענוג ותחביב והן לצורך חגיגות שונות כגון חגיגות 400 ו-500 שנה למסעותיו של קולומבוס.

ה"סנטה מריה" על בולים מארצות הברית

"אן אלכסנדר" על בול מפנמה

מובי דיק על בול מארה"ב

אחת הטביעות היותר מוזרות שקרו לאורך ההיסטוריה היא של הספינה האמריקאית "אן אלכסנדר". ב-20 באוגוסט 1851, ליד חופי איי גלפגוס שבאוקיינוס הפאסיפי, במהלך עבודתה ה"שגרתית" של ציד ליוויתנים. במהלך ניסיון הציד, הלוויתן אשר נפצע מציד המלחים פשוט החל מנגח את הספינות הקטנות שניסו לצוד אותו והטביעם. המלחים אשר חזרו ל"אן אלכסנדר" וניסו לצוד אותו שוב לא האמינו למראה עיניהם כשראו את הלוויתן מגיע לעברם במהירות של כ-60 קמ"ש לערך ונוגח

בספינה. נגיחה זו הביאה ליצירת חור ענק בבטנה ולבסוף לטביעתה. ישנם האומרים כי סיפור זה שימש כהשראה לסופר הרמן מלוויל שכתב את "מובי דיק", אם כי יתכן והושפע מהסיפור על ספינת הציד "אסקס" אשר טבעה מספר חודשים מוקדם יותר מאותה סיבה, באותן נסיבות ולא רחוק ממיקום טביעת ה"אן אלכסנדר".

לאורך היסטורית האדם, הים קיבל לקרבו ספינות רבות. חלקן טבעו בקרב, חלקן נפגעו מהים הסוער, מסופות ומגלים גדולים, חלקן הוטבעו כי לא היה בהן שימוש עוד, אחרות הוטבעו לשמש אתרי צלילה, חלקן שימשו כמטרות אימונים לספינות חדשות יותר וחלקן טובעו כתוצאה מתנאי מזג אוויר קשים או טעויות ניווט

של קברניטיהם.

אבל מעל כולם, עומד אחד האסונות הימיים שהסבו את אחד הנזקים הסביבתיים הגדולים ביותר שידעה האנושות וזו טביעתה של מיכלית הנפט "אקסון ואלדז". החל מה-24 למרץ 1989, במימי מפרץ הנסיך ויליאם באלסקה, כתוצאה מתאונה והתנגשות בריף אשר גרמה לבקע בבטן הספינה, נשפכו למפרץ 257,000 חביות נפט שהן 41 מיליון ליטר של נפט גולמי. נכון להיום עדיין יש קרוב למאה אלף ליטר נפט במפרץ, כך שהנזק הסביבתי עדיין מורגש. תוצאה מהאסון ענף הדייג שממנו התפרנסו תושבים רבים הושבת כמעט

כליל, אוכלוסיית הציפורים, הדגים וכלבי הים שהיו מוקד משיכה לאיזור התדלדלה, וכן נרשמה ירידה במספר הליוותנים שבאיזור. בעקבות התאונה, החלו מחקרים מדעיים ואקדמיים רבים לנסות ולהבין כיצד ניתן לתקן נזק שאסון ימי שכזה גורם לסביבה וכיצד ניתן למנוע ולמזער את הנזק האקולוגי.

התאונה האחרונה שפורסמה באמצעי התקשורת היא של ספינת הפאר "קוסטה קונקורדיה" שעלתה על שרטון ב-13 בינואר השנה, שעתיים לאחר תחילת ההפלגה. הטביעה ארעה מול חופי האי גיגליו כשעל סיפונה כ-4200 נוסעים ואנשי צוות. בתאונה נספו לפחות 25 אנשים. הגורם לתאונה הוא כנראה תמרון מסוכן שידוע בשם "הצדעה" לתושבי האי גיגליו – תמרון שהביא את הספינה קרוב מדי לחוף.

לתגובות ניתן לפנות לאבינועם טלמן בכתובת talmana@gmail.com

תאונות אוויריות בראי הבולאות

איציק ברק

תאונות אוויריות, בהן התרסקו כלי טייס באוויר או על הקרקע, היו מאז ומתמיד חלק בלתי נפרד מהתפתחות התעופה. ה"תאונה האווירית" הראשונה מתוארת באגדה יוונית עתיקה: המהנדס דידלוס נכלא עם בנו איקרוס באי כרתים. דידלוס החליט להימלט, הצמיד נוצות באמצעות דונג לגופו שלו ושל בנו איקרוס והמריאו. האב הזהיר את בנו שלא להתקרב אל השמש פן יימס הדונג, אך הבן, בהתלהבותו, לא שעה לאזהרה, הדונג נמס והוא התרסק לים.

איקרוס נופל לים
על בול מארגנטינה

דידלוס מזהיר את
איקרוס על בול מבליקה

דידלוס מתקין כנפיים
לאיקרוס על בול מיוון

האיכרים מתנפלים על הבלון על
בול מוולטה עילית

במשך מאות שנים ניסו ממציאים והרפתקנים רבים להמריא אל על באמצעות "המצאות" שונות ומשונות – ללא הצלחה, ולעיתים שילמו על כך בחייהם. בשנת 1783 הצליח לבסוף בן אנוש להמריא, באמצעות כדור פורח. האחים מונגולפייה ייצרו בלון ענק עשוי נייר מצופה גומי (האחים היו יצרני נייר בצרפת), הבעירו אש מתחת לפתחו התחתון של הבלון, והאוויר החם שמילא את הבלון הרים אותו אל על. הטיסה הראשונה הייתה בלתי מאויישת, הבלון עף לאן שנשאה אותו הרוח, ונחת במרכזו של שדה. האיכרים המבוהלים, אשר לא הבינו מהו היצור המשונה אשר נחת מהחלל, התנפלו עליו בקלשונות ומגרפות, והרסו אותו כליל. נחיתה שהסתיימה רע...

פילטר דה רוזייה על בול מצ'אד

האחים מונגולפייה ייצרו בלון חדש, וב-15 באוקטובר 1783 המריא הבלון החדש כשתלוי עליו סל נצרים ובתוכו פרנסואה פילטר דה רוזייה. הייתה זו "הטיסה המאויישת" הראשונה בהיסטוריה. אולם מזלו של דה רוזייה לא שפר עליו לאורך זמן: בשנת 1785 הוא המריא בבלון שייצר בכוחות עצמו, אשר הפעם מילאו אותו באוויר חם וגם במימן. זמן קצר לאחר המראת הבלון הוא התרסק אל הקרקע, ודה רוזייה מצא את מותו. הייתה זו התאונה האווירית הראשונה בתולדות התעופה המאויישת.

ז'אק גרנרין על בול מפאלאו

גרין וקוקינג לפני הצניחה הקטלנית על גליונית מבליז

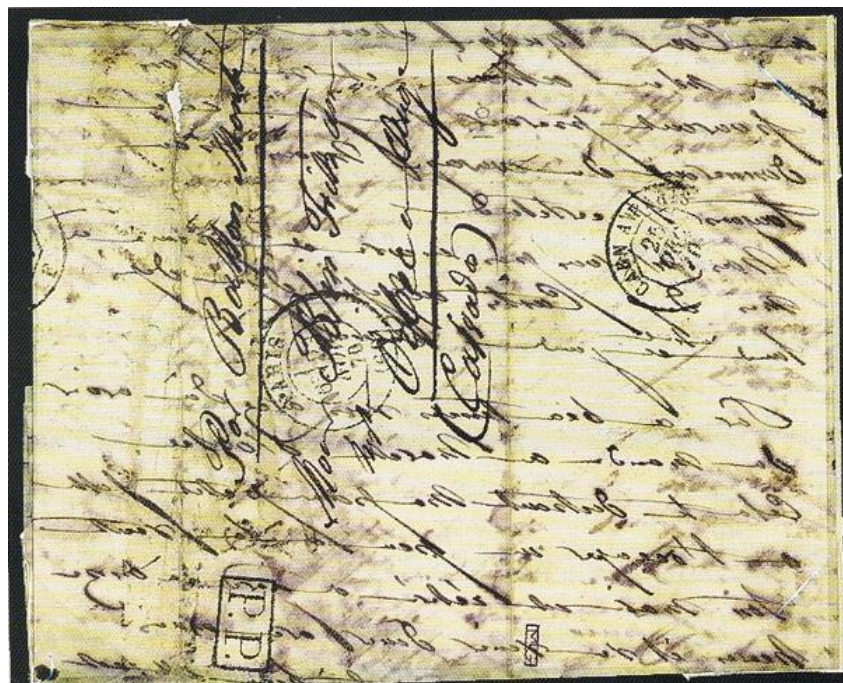
בשנת 1837 המריא צ'ארלס גרין בכדור פורח ענק מלונדון, ולקח עימו כנוסע את רוברט קוקינג. האחרון החליט לנסות תוך כדי טיסה מצנח שפיתח. הוא קפץ מגובה 1800 מטר, המצנח התפרק באוויר, והצנחן האמיץ מצא את

מותו. תאונת צניחה ראשונה.

בשנת 1870 הטילו הפרוסים (גרמנים) מצור על פריז, והקשר בין פריז לעולם נותק, כולל משלוחי דואר (מכשירי אלחוט לא היו קיימים עדיין). עלה הרעיון להמריא בכדור פורח מפריז, כשבסל שלו יועבר דואר אל מחוץ לפריז, מעל קווי הגרמנים הצרים על העיר. ואמנם, ב-23 בספטמבר 1870 המריא כדור פורח (שניתן לו השם "נפטון"),

ממרכז פריז, כשבסל הנצרים התלוי עליו הטייס ו-3 שקי דואר. המכתבים היו מנייר מאוד דק, כדי לא להכביד על הבלון. הבלון הגיע לגובה 1500 מטר, והרוח נשאה אותו לכיוון דרום מזרח. הוא נחת במרחק 87 קילומטר מפריז, שקי הדואר הועברו לסניף הדואר הקרוב ומשם הועברו דברי הדואר ליעדם הסופי ברחבי צרפת (כלל צרפת מחוץ לפריז לא הייתה תחת כיבוש). ההצלחה הראשונה עודדה את הפריזאים להמשיך בשיטת "דואר האוויר", ובהמשך, עד תום המצור שנמשך כ-5 חודשים, נשלחו למעלה מ-60 בלונים מפריז מעל קווי המצור כשהם נושאים כ-3 מיליון דברי דואר לצרפת ולרחבי העולם. רוב הבלונים עברו את המסע האווירי בשלום, לפעמים תוך תלאות מסויימות או תוך אובדן כיוון, שכן הם היו נתונים לחסדי מזג האוויר (הייתה זו אז תקופת החורף בצרפת).

אולם בלון אחד לא שפר עליו גורלו: ב-28 בנובמבר 1870 המריא הבלון "ז'אקארד" מפריז כשבסל הנצרים נמצא הטייס אלכסנדר פרינס, שלקח עימו 4 שקי דואר. מזג האוויר היה גרוע ביותר, ורוחות עזות נשאו את הבלון במהירות מסחררת מערבה לכיוון צרפת. סופו של דבר, מצא הטייס את עצמו חולף מעל אנגליה ומגיע עד לאוקיינוס האטלנטי, למעלה מ-600 קילומטר מפריז. הבלון התרסק אל תוך מימי האוקיינוס והטייס האמיץ איבד את חייו. ימים מספר לאחר מכן נפלטו לחוף אנגליה מספר שקי דואר שהיו על הבלון, הם הועברו ללונדון ומשם נשלחו ליעדיהם. עוד טיסת בלון שהסתיימה באסון.

מכתב ששרד מטיסת הבלון "ז'אקארד"

מאחר שהבלונים לא ניתנו לניווט, נעשו נסיונות להמציא כלי טייס שניתן לנהוג בהם לכל כיוון. רבים ניסו לחבר לבלונים אמצעים שונים ומשונים כדי לנסות ולנווט את הבלון לכיוון רצוי. הראשון שהצליח לעשות זאת בצורה "תעשייתית" – כלומר לייצר מספר רב של כלי טייס הניתנים לניהוג, היה הרוזן הגרמני פרדיננד פון צפלין. הוא ייצר בלונים מוארכים, שבתוכם שלד מתכת קשיח, כך שלא נמעכו ע"י הרוח. הם מולאו במימן,

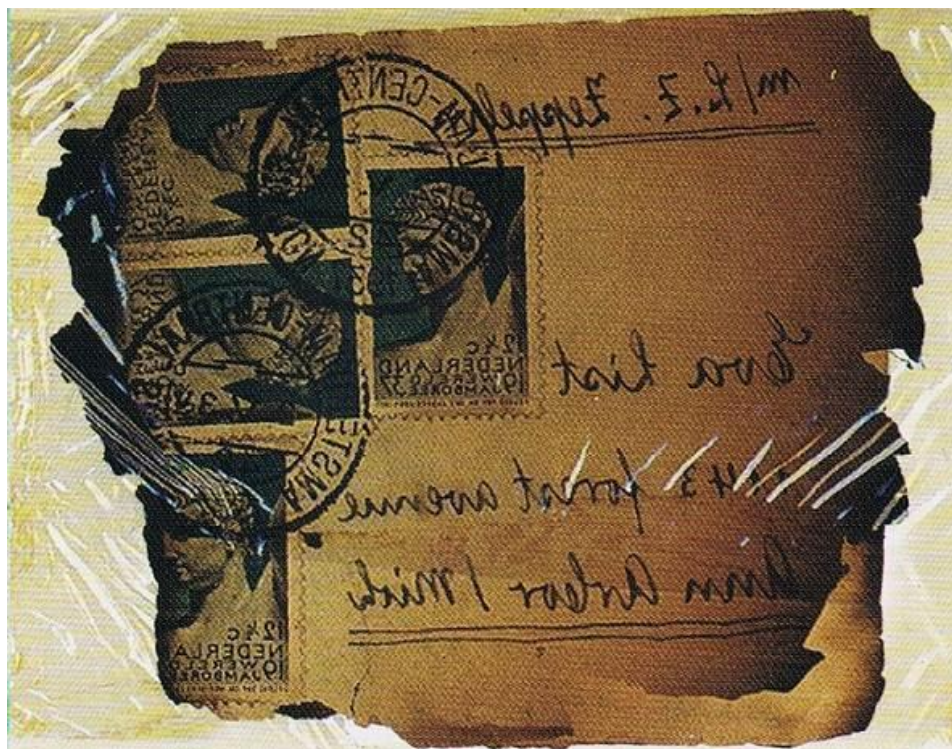
צפלין על בול מארצות הברית

צויידו במנועים עם מדחפים, וכך ניתן היה לכוונם לכיוון הרצוי. אלה כבר לא נקראו בלונים, אלא הפכו ל"ספינת אוויר", ובהמשך נקראו "צפלינים". הצפלין הראשון המריא בגרמניה ב-2 ביולי 1900, וטס במשך 75 דקות מעל

דרום גרמניה. מאותו יום, ייצר הרוזן צפלין עשרות ספינות אוויר ענקיות, אשר

במשך כ-40 שנה הטיסו עשרות אלפי נוסעים וכמויות דואר ענקיות, ברחבי העולם. הן אף שימשו את הגרמנים במלחמת העולם הראשונה להפצצה של יעדים במדינות שנלחמו בגרמנים.

עידן הצפלינים הגיע לסיומו הטרגי בשנת 1937. בתאריך 3 במאי 1937 המריאה ספינת האוויר "הינדנבורג" – הגדולה והמשוכללת שבספינות האוויר שניבנו עד אז, מפרנקפורט, גרמניה, לארצות הברית. ב-6 במאי היא הגיעה ללייקהרסט, ניו ג'רזי, בארה"ב, ועמדה לנחות ולהיקשר למגדל עגינה מיוחד. לפתע, תוך כדי תמרוני העגינה, פרצה אש בספינה, כנראה כתוצאה מקצר חשמלי, והמימן הדליק שבו מולאה הספינה גרם לשריפת ענק של הספינה. כל זאת לעיני קהל צופים רב ואנשי עיתונות ורדיו. באסון נהרגו 13 נוסעים, חייל אחד, ו-22 אנשי צוות אוויר וקרקע. 23 נוסעים ו-39 אנשי צוות אוויר הצליחו להינצל. היה זה אסון התעופה הגדול ביותר עד אז. מספר שקי דואר שהיו על סיפון ספינת האוויר ניצלו (אף שחלק מהם נשרפו חלקית) ודברי הדואר נמסרו לנמענים בארה"ב עם חותמת המציינת כי ניצלו מהאסון. בכך תם עידן ה"צפלינים" ומאז הסתפקו בהטסת נוסעים ומטענים באמצעות מטוסים בלבד.

מכתב ששרד מטיסת ה"הינדנבורג"

הבלונים וספינות האוויר היו כלי טייס "קלים מאוויר". החלום היה לעבור לכלי טייס "כבדים מהאוויר" – מה שקרוי על ידינו – מטוסים. ממציאים רבים ניסו לחקות את הציפורים או העפיפונים. המפורסם שבהם הוא אוטו ליליינטאל הגרמני. בסוף המאה ה-19 הוא יצר דאונים דמויי עטלף, עימם דאה בהצלחה לגבהים של מספר מטרים. הוא הקים גבעה מלאכותית ליד ברלין, ממנה ביצע את ניסיונותיו. בשנת 1896, תוך כדי אחד מניסיונותיו, הוא התרסק עם הדאון ונהרג. הוא היה הקרבן הראשון של כלי טייס כבד מן האוויר.

אוטו ליליינטאל על גלית מרב מרומניה

עבודתו של ליליינטאל סללה את הדרך לממציאים רבים שפיתחו ובנו דאונים, כאשר שיאה של תקופה זו היה בדצמבר 1903, כאשר האחים אורוויל ו-וילבור רייט המריאו לראשונה, בארה"ב, במטוס דו-כנפי מתוצרתם. הייתה זו טיסה קצרה מאוד, אך מכאן החלה תקופה חדשה, של פיתוח מואץ של כלי טייס. יחד עם כלי הטייס, שהלכו והשתכללו וגדלו, הגיעו כמובן תאונות האוויר – ובמשך השנים אנו שומעים וקוראים על התרסקויות מטוסים, הגובות חיי אדם.

ולסיום – תאונה אווירית ישראלית. ב-27 ביולי 1955 המריא מטוס אל-על מדגם קונסטליישן 4-מנועי מלונדון בדרכו לישראל. עקב תנאי מזג אוויר קשים באותו יום טעה הטייס בניווט (מכשירי הניווט לא היו כה משוכללים אז כפי שהם כיום) וסטה מנתיבו אל מעל שמי בולגריה, שהייתה אז עוינת לישראל. הבולגרים חשדו שמדובר במטוס ריגול, ושלחו שני מטוסי מיג ליירטו. המטוס הופל בקרבת הגבול היוגוסלבי וכל 58 הנוסעים ואנשי הצוות ניספו. לא ברור כמה שקי דואר היו במטוס, אך שק אחד שרד ותכולתו הועברה לארץ. דברי הדואר הועברו לנמענים לאחר שהוחתמו בחותמת: 'דבר דואר זה שרד במטוס אל-על שהופל בבולגריה ביום 27 ביולי 1955'.

מכתב ששרד מטיסת אל על

לתגובות ניתן לפנות לאיציק ברק בכתובת izhak.barak@gmail.com

תנ"ך ואמנות – מפגשים מן הסוג האלוהי

משה ביאלי

היהדות הייתה הדת הראשונה אשר האמינה באל אחד מופשט. על פי תפישה דתית זו אין לאלוהים צורה גשמית של ממש. למרות זאת, בסיפורי התנ"ך קיימות מספר דרכים של התגלות אלוהית לבני אדם.

אמנים אשר רצו לצייר את סיפורי התנ"ך ניצבו בפני הקושי לתאר התגלות של יישות מופשטת ביצירת אמנות גשמית. במאמר זה נבחן כיצד התמודדו עם בעייה זו. לצורך זה נבדיל בין שלוש דרכים שונות בהן נוכח אלוהים בסיפורי המקרא.

1. התגלות של אלוהים בדמות האל עצמו

הדוגמאות הנפוצות ביותר באמנות של התגלות אלוהית ישירה לקוחות מסיפורי הבריאה. הפרסקו של **רפאל** (המוצגת כאן משמאל) מראה את אלוהים בבריאת העולם, ומתאר אותו בדמותו של אב מבוגר בעל זקן גדול האוחז את העולם בידי. ביצירה המפורסמת של **מיכאלאנג'לו** (גליון המזכרת למטה) נראה אלוהים מפיח רוח חיים באדם הראשון באמצעות מגע ידו. דמותו של אלוהים הינה דומה: איש מבוגר, לבן שיער ובעל זקן.

פרסקו אחר מימי הביניים מראה את בריאת המאור הגדול – השמש, והמאור הקטן- הירח. האמן, **איוואן קסטב**, בחר להציג את אלוהים באופן דומה, אלא שהפעם מתנוססת מעל ראשו הילה של קדושה. על אף ההילה נראה כי זהו תיאור מאוד אנושי של אלוהים. יצירה זו מופיעה על בול יוגוסלבי הנראה כאן. אגב, לטובת מי שלא זוכר ממאמרים קודמים, פרסקו הוא סוג של ציור קיר.

2. התגלות האל על ידי שליחיו - המלאכים

סיפורי התנ"ך כוללים דוגמאות רבות בהן פועלים שליחיו של האלוהים, הלוא הם המלאכים. באופן טבעי המלאכים אינם נפקדים גם מיצירותיהם של אמנים לאורך ההיסטוריה. כאן משימתו של האמן היא לבחור כיצד לתאר את המלאכים: מצד אחד, הם חייבים להראות אנושיים, שהרי גם בסיפורי המקרא הם נראים לגיבורי התנ"ך כאחד האדם. מצד שני, הצופה ביצירת האמנות צריך להבין כי מדובר במלאכים ולא בבני אדם מן השורה.

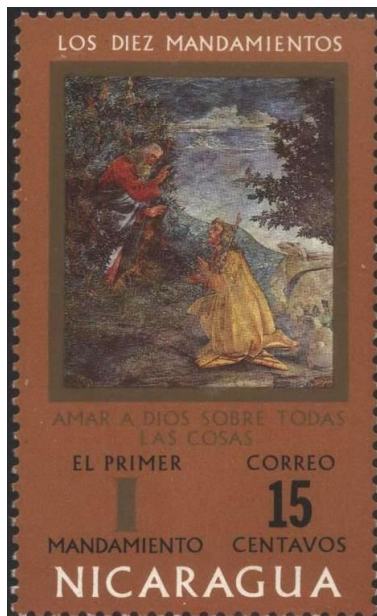
בפרק י"ח בספר בראשית אנו קוראים על שלושת המלאכים הפוקדים את ביתם של **אברהם ושרה**, ומבשרים להם כי בעוד שנה יולד בנם, **יצחק**. הבול מהוותיקן (למעלה) מראה קטע מפסיפס מהמאה החמישית אשר נמצא בבזיליקה ברומא. המלאכים נראים כאן כאנשים רגילים, למעט ההילה המתנשאת מעל ראשיהם. בחלק זה של הפסיפס הם נהנים מקבלת האורחים הנדיבה של אברהם. ביצירתו של האמן האיטלקי **טיפולו** מהמאה ה-18 (בבול משמאל) נראה אחד משלושת המלאכים כשהוא מצוייד בשתי כנפיים.

3. התגלות האל באמצעות ניסים

מעשי נסים הם הסוג הנפוץ ביותר של התגלות אלוהית במקרא. כאן עומדת בפני האמן האפשרות להתמקד בנס עצמו ולא להתייחס אל הצד האלוהי שבו. כך יכול האמן לחמוק מהבעייה של תיאור גשמי של דמותו מופשטת, אותה ראינו קודם לכן. להדגמת דברי בחרתי להראות שני מקרים הקשורים בדמותו של **משה רבנו**.

בפרק ג' פסוק ב' של ספר שמות מתוארת ההתגלות האלוהית למשה בדמותו של סנה בוער שאיננו אוכל בלשון המקרא:

וַיֵּרָא מֶלֶאכֶד יְהוָה אֵלָיו, בְּלֶבֶת-אֵשׁ--מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה; וַיֵּרָא, וַהֲנֵה הַסֵּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ, וְהַסֵּנֶה, אֵינֶנּוּ אֲפֹל.

כיצד מתארים אמנים סצינה זו? ביצירתו של **שאגאל** (תחתית העמוד הקודם) נראה משה מימין לצד הסנה הבוער. היצירה אינה כוללת, איפוא, ייצוג מפורש של ההתגלות האלוהית. לעומת זאת, בציור של **בוטיצ'לי**, הנמצא בקפלה הסיסטינית בותיקן, נראית דמותו של מלאך אלוהים מבעד לסנה הבוער. דמות זו תואמת לדמויות המלאכים אותם ראינו קודם לכן.

נס אחר הקשור בדמותו של משה מתואר בפרק י"ז של ספר שמות: משה מכה בסלע ומים פורצים ממנו.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, עֲבֹר לִפְנֵי הָעָם, וְקַח אִתְּךָ, מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל; וּמִטָּד, אִשָּׁר הִכִּיתָ בוֹ אֶת-הַיָּאֵר--קַח בְּיָדְךָ, וְהִלַּכְתָּ. הַנָּגִי עִמָּד לִפְנֵיךָ שָׁם עַל-הַצּוּר, בְּחֶרֶב, וְהִכִּיתָ בַּצּוּר וַיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ מִים, וְשָׁתָה הָעָם; וַיַּעַשׂ כֵּן מֹשֶׁה, לְעֵינֵי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל.

גם ביצירה זו של שאגאל (משמאל) התגלות האל מוגבלת ליצירת הנס, ואינה נראית מפורשות בציור.

לתגובות ניתן לפנות למשה ביאלי בכתובת mobilom@bezeqint.net

חידון מספר 51

איזו מדינה?

איך נקראת היום המדינה שהנפיקה בול זה?

- א. בורונדי
- ב. בהוטן
- ג. ברמודה
- ד. מיאנמר

מי האישה?

מי האישה הנראית בבול?
באיזו ארץ נולדה?
באיזה פרס חשוב זכתה פעמיים?

זהה את האתר

איך נקראת התעלה הנראית בבול?
מתי היא נחנכה?
אילו שני אוקיאנוסים היא מחברת?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 במאי.
הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 50

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא א' – סיאם נקראית כיום תאילנד.

מי האיש?

הבול מציג את המוסיקאי האמריקאי **לואי ארמסטרונג**. ארמסטרונג היה זמן ונגן בסגנון הג'אז, והפך אותו לסגנון מוכר ואהוב בעולם כולו. מבין שיריו מפורסמים במיוחד "הלו, דולי", "זהו עולם נפלא" ו-"חלום קטן על עצמי".

זהה את האתר

האתר הנראה בצמדה הוא פירמידת אל קסטיליו הנמצאת במקסיקו. הפירמידה נבנתה על ידי בני שבט המאיה בין המאות ה-11 ל-13 לספירה, לצורך פולחן.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה של יונית יגל בת ה-13. יונית זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלה ניתן לפנות אלינו בכתובת
nosonchik@gmail.com